

# MEAL OKURKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİ?

Bir makine ya da bir elektrikli ev aleti aldığımızda içinden küçük bir kitapçık çıkar. Bu kitapçık o aletin kullanma kılavuzudur. Şayet o kılavuza uygun hareket edilirse bu aletten fazlasıyla istifade ederiz.

Kullanma kılavuzunu o makineyi icad edenden başkası yazamaz ve bir başkası tarafından taklit de edilemez. İşte Yüce Allah (cc) kâinat denen bu muhteşem yapıyı yaratmış, şekil vermiş ve insanlığın hizmetine sunmuştur. Yarattığı bu dev makinenin kullanma talimatı olan son kitap Kur'an'ı da insanlığa vahyetmiştir. Taklit edilemezliğinden ötürü Muhammed (as)'ın, Allah'ın elçisi olduğunun delili olan bu kitap aynı zamanda insanlığa gideceği yolu gösteren bir hidayet rehberidir.

İnsanın yapması gereken en önemli vazife Allah'ın yarattığı kitap olan kâinat ile indirdiği kitap olan Kur'an arasındaki ilişkiyi kurmaktır. Bu tıpkı kullanma talimatına bakarak bir makineyi çalıştırmak gibidir. Eğer insanlık vahyi terk ederse Allah'ın kurulmasını istediği bağlantıları koparmış olur, karada ve denizde fesad meydana gelir (Rûm 30/41). İşte Kur'an okumak ve onu uygulamak bu kadar önemlidir.

Yüce Allah Kur'an'ı anlaşılır olsun diye ve kolaylaştırılmış olarak Arapça indirmiştir (Meryem 19/97; Kamer 54/17). Bu özellik Allah'ın indirdiği bütün kitaplar için geçerlidir. Açık-anlaşılır olmayan ve mesaj vermek istediği kitlenin dilinden farklı bir dilde vahiy gelmesi düşünülemez. Bu yüzden Allah bütün toplumlara kendi dilinden kitaplar indirmiş ve kendi dilini konuşan elçiler göndermiştir (İbrâhîm 14/4) Muhammed (as) da Arap olduğu için Kur'an'da doğal olarak Arapçadır.

Kur'an, geldiği topluma konuştukları dilde yalın ve anlaşılır bir sadelikle hitap etmektedir. Ancak Muhammed (as)'ın son elçi olması ve bir daha vahiy gelmeyecek olması nedeniyle Kur'an farklı dillere çevrilerek Allah'ın mesajı tüm insanlığa aktarılmaktadır. Tam burada karşımıza "Kur'an Meali" kavramı çıkmaktadır. Bu yazımızda mealin nasıl hazırlanması gerektiği gibi teknik hususlara değil okuyucunun göz önünde bulundurması gereken noktalara dikkat çekeceğiz.

## Kur'an Meali Denilince Ne Anlamalıyız?

İsmail Cerrahoğlu "Meali" şöyle açıklar: "*Meal kelimesi lügatte "Evl" kökünden mimli mastardır. Bir şeyin varacağı yer ve gaye manasına mekan ismi de olur. Bir şeyin koyulaşıp katı hale gelmesine de meal denir. İstilahta ise, bir sözün manasının her yönüyle aynen değil de, biraz noksanıyla ifade edilmesine meal denir. İşte Kur'an-ı Kerim'in tercümesi için kullanılan meal kelimesi, onu aynen tercüme etmeye imkan olmadığını, daha doğrusu yapılan işte bir eksikliğin mevcut olduğunu belirtmek içindir. Arapça bilmeyen müslümanlara, mümkün mertebe Allah'ın kelimasını kendi dilleriyle anlatmak ve müslüman olmayanlar arasında İslam'ı yaymak için Kur'an-ı Kerim'in tercemesi zaruridir."* "Meal" kavramını ilk kullanan ise Elmalılı Hamdi Yazır'dır.<sup>2</sup>

Arapça bilmeyen Müslümanlar için Kur'an'ın başka dillere çevrilmesi zorunlu bir ihtiyaçtır. Ve bu ihtiyacı

karşılama için Kur'an farklı dillere yüzlerce kez çevrilmiştir.<sup>3</sup> En eski el yazma Şirazlı Hacı Devlet Şah oğlu Muhammed'in istinsah ettiği 1333 tarihli mealdir.<sup>4</sup> Yukarıdaki tanımda gördüğümüz gibi meal asla Kur'an'ın yerini tutmaz ve her halükarda eksiktir. Mütercim Arapça ve Türkçe bilgisinin, okuyup-yazabilme becerisinin elverdiği ölçüde kendi anladığı manayı aktarabilir. Bu bağlamda meal denilince aklımıza ilk gelmesi gereken meal yazarının Kur'an'dan aldığı bilgiyi bize yansıtmasıdır.

Kur'an'dan istifade etmenin ve ondan en kısa yoldan faydalanmanın yolu meal okumaktır. Çünkü Kur'an Allah'ın kitabıdır, Allah'ın kitabı ile diğer kitaplar arasındaki fark Allah ile kulları arasındaki fark kadardır. Bu yüzden sağlıklı bir "meal okuma bilinci" yeryüzündeki diğer kitapların tamamını okumaktan daha önemlidir.

### Kur'an Meali Okumaya Başlarken

Meal okurken daha fazla istifade edebilmek için dikkatli olmamız gereken bazı hususlar vardır. Kendimizi geliştirecek güzel meal okumaya alıştırmamalı ve rast gele değil programlı okumalar yapmalıyız. Kur'an ile daha ciddi iletişime geçmek için aşağıdaki noktaları göz önünde bulundurmak bizce önemlidir. Şöyle ki;

- Tefsir, ayet, tercüme, meal, sure, vs. kavramlarının anlamlarını kısaca araştırmak okuduğumuz kısmı daha iyi kavramamıza yardımcı olacaktır.
- Kur'an meali yazan kişi siyasî veya mezhepsel görüşünü kendi mealine yansıtabilir ya da kendi devrindeki hâkim yönetimin etkisi altında kalmış olabilir, bunu göz önünde bulundurmalıyız.
- Ezbere bildiğimiz kısa surelerin meallerini öğrenmemiz ve öğretmemiz çok daha kolaydır. Örneğin Fatiha suresini her namazımızda tekrar etmemiz boşuna değildir. İçerdiği anlam Kur'an'ın özeti ve inancımızın iskeletini oluşturmaktadır. Bir Müslümanın ömrü namazla geçirip de en çok okuduğu Fatiha suresinin anlamında gafil kalması çok acı bir durumdur.
- Mealler tefsirden tamamen bağımsız değillerdir.

Dolayısıyla tefsirlerin içine sızan uydurma hadisler ya da israiliyat dediğimiz yabancı kültürden etkilenme hadisesi burada da karşımıza çıkabilir. Özellikle işari tefsir diye tabir edilen tasavvufi çizgideki meal ve tefsirlerde bu durum daha belirgindir.

- Kur'an'da Astronomi, Jeoloji, Anatomi ve Zooloji gibi çağımız bilim dallarına ait anlatımlar ve işaret edilen veriler mevcuttur. Bu tür ayetleri anlamaya çalışırken meal ile yetinmek ve bir sonuca ulaşmaya çalışmak isabetsiz olur. Meal ile birlikte ilgili konulardaki belgesellerin izlenilmesi yararlı olur.
- Meal okumadan önce, meal okumalarının nasıl yapılacağına dair eserlerin okunması ve bir program dâhilinde hareket edilmesi bizim için çok faydalıdır.<sup>5</sup>
- Toplu olarak meal çalışmaları yapmak bireysel hareket etmekten daha faydalıdır. Bu şekilde birimizin göremediği detayı bir diğeri fark edebilir ve yeni ufuklar açılabilir.

- Meal okurken karşımıza çıkan Firavun, Nemrut, Karun, Hâmân tarihî karakterlerin kimler olduklarını düşünmek Kur'an'ı çağa taşımanın bir yoludur. Sadece kötü

yaşantıları ile anılan kimseleri değil Allah'ın insanlığa örnek gösterdiği güzel insanların çağdaş yansımalarını da görmeye çalışmalıyız. Fakat bunu yaparken önceliğimiz başkalarının bu kalıplara ne kadar uyduğunu tesbit etmek değil kendimizin nerede durduğunu kimlere daha çok benzediğimizi tefekkür etmek olmalıdır.

Ayrıca tek bir meal ile yetinmek sağlıklı bir yaklaşım değildir. Mealleri karşılaştırmalı okuyun, mesela günde yirmi ayet okumaktansa, yirmi ayrı mealden bir ya da bir kaç ayetin üzerinde durmak çok daha faydalıdır. Önemli olan çok okumak değil, çok kavramaktır. Eğer okuyup da anlamazsak, anlamadan okuduğu için eleştirdiğimiz kimselerin yaptığı yanlış yapmış oluruz.

Unutmayalım ki ne kadar okuduğumuza değil, ne kadar anladığımıza bakılacak. Öyleyse bir konu belirleyelim ve o konu ile ilgili, aynı ayetleri farklı farklı meallerden inceleyelim. Bu şekilde Kur'an kendisini

bize açar ve kısa sürede daha çok bilgi elde ederiz. Yoğun tefekkür zihin dünyamızı aydınlatır ve daha önce göremediğimiz noktaları da görürüz.

### Meal Hatası Değil Meal Faciası

Allah'ın mesajını anlamak için mealler son derece önemlidir. Fakat her meal çalışması masum değildir. Bütün meallere iyimser bakamayız. Meallerdeki anlam kaymaları ve çarpıtmaların da bilinmesi zaruridir. Burada bir örnek vermek yerinde olacaktır.

Tasavvufun bize ne olduğunu anlatmaya çalışan Ömer Öngüt, Mehmed Esad Erbili'nin Risale-i Esadiyye'sinden yaptığı bir nakilde Âl-i İmrân suresi 31. ayetin mealini şöyle vermektedir:

*"Yâ Muhammed! Söyle, eğer Muhabbetullâhi Teâlâ'yı arzu ederseniz bana tâbi olunuz. Benim sülûk ettiğim şeriat ve tarikat yollarını takip ediniz."*

Ayet meali diye bize aktardığı kısımları parantez içine almamış, şerhinde söylememiş ve tefsir olarak nakletmemiştir. Sanki Allah'ın kastı buymuş gibi ayet meali olarak verilmiştir.<sup>6</sup> Ömer Öngüt tenkit etmesi gerekirken bu ifsada göz yummuştur.<sup>7</sup> Oysa ayetin aslına uygun meali şöyledir:

**De ki: -Allah'ı seviyorsanız, bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah, bağışlayandır, merhamet edendir. (Âl-i İmrân 3/31)<sup>8</sup>**

Allah'ın kendisine ve elçisine itaate çağırdığı ayetin mealini çarpıtıp sanki tarikata davet ediyormuş gibi göstermek utanç vericidir.

Mevlana da Kur'an ayetlerini kendi hevasına göre yorumlamaktadır:

*"...Mesnevi'yi değiştirmek ve ondaki bir kelimeyi bozmak "Biz islah edicileriz, kuşkusuz asıl bozguncular kendileriydi" (Bakara, 2: 11-12) ayetini değiştirmek gibi uğursuzluktur..."<sup>9</sup>*

*"Derler ki: Bir gün bazı müritler "Biz zavallı günahkar insanlarız. Mevlana'nın hizmetine gelemiyoruz" dediler. "Gelmenez gerekir, çünkü siz muhtaç ve günahkarsınız" diye buyurdu Mevlana ve ardından da "Her kim, Mesnevi'nin anlamını dinler ve onunla amel etmezse 'işittik ve isyan ettik' (Bakara, 2:93; Nisa, 4:46) ayetindekilerden olur. 'İşittik ve itaat ettik' (Bakara, 2:285; Nisa, 4:46) ayetindekilerden olmaz diye de ekledi."<sup>10</sup>*

Sanki Allah ilgili ayetlerde Mesnevi'ye iman edip ona tâbi olmayı emretmiş gibi göstermektedir. Bu, ahirette karşılığı çok ağır olacak bir cürümdür. Bu kafa yapısına sahip bazı Mevlana hayranlarının yapacağı mealleri siz düşünün. Tasavvufu anlatmaya çalışan eserlerin çoğunda bu zihniyet hâkimdir.

Halkı meal okumaktan alıkoyan ve menkıbelerle uyuşturmaya çalışanların asıl maksatları bu gibi çarpıklıkların görülmesini istememeleridir. "Sen Kur'an'ı anlamazsın, sen ne bilirsin" gibi sloganlarla meal okumanın önüne geçmek isteyenler, aslında hurafe ve yalan üzerine kurulmuş saltanatlarının yıkılmasından



korkanlardır. Bu ve benzeri çarpıtmaları tespit etmenin ve önüne geçmenin en güçlü yolu karşılaştırmalı ve sistemli meal okumacılığı yapmaktır.

### Meal Okurken Savrul(ma)mak

"Dünyanın en çok okunan ama en az anlaşılan kitabı Kur'an'dır" cümlesi neredeyse atasözü gibi her yerde karşımıza çıkmaktadır. Kur'an'ı anlama faaliyeti olarak meal okumak ve okunmasına teşvik etmek elbette çok güzeldir. Ancak Kur'an mealini ilkesiz ve disiplinsiz okumanın doğurduğu bir takım sorunlar vardır. Meal okuyan ve güncel hayatla karşılaştıranlar kendilerini pek çok bâtıl inanıştan arındırırlar ve Kur'an ile çelişen uygulamaları daha rahat gözlemler hale gelirler. Fakat mealden istifade etmenin sınırlarını aşılıp Kur'an üzerine uzmanlık yapılmaya çalışmak çok sakıncalıdır. Mealden faydalanmak farklı şey meal üzerinden fikhî meselelere çözüm getirmeye çalışmak daha farklı bir şeydir.

Kur'an'ı çözümleme ve ondan hüküm çıkarmak için gerekli ehliyete sahip olmayan kişilerin meal üzerinden bir takım yargılara varmaları meal okumak değil mealcilik yapmaktır. Bu ikisi birbirinden farklıdır. Daha derin tahliller yapmak istiyorsak kendimizi daha ciddi eğitmeli ve sadece meal okumakla yetinmemeliyiz. Kur'an'ı anlama ve yorumlama noktasında usûl kitaplarına müracaat etmek yerinde olacaktır.<sup>11</sup>

Meali kendisine yeterli görüp hadislerin tamamına karşı tavır alanlar, hac, namaz, oruç, kurban gibi ibadetleri yok sayanlar, ayetler arasındaki irtibatı kuracak seviyede olmadığı için diğer bazı Kur'an hakikatlerini görmediği için kabullenmeyenler bu cümleden sayılabilirler. Mealler bizim için çok şeydir ama her şey değildir. Bir mızıkla çalmayla sanatçı olunamaya-acağı gibi bir meal okumayla da fakih ya da müfessir olunamaz.

### Netice Olarak

Meal okumak son derece önemli bir konudur. Mealler vasıtası ile Allah'ın mesajından haberimiz olur, Yaratıcımızla irtibat kurarız. Hurafe ve bâtıl inanışlara karşı en etkili korunma yoludur. Karşılaştırmalı ve grup olarak meal okunması halinde bizi bâtıl ehline karşı güçlü hale getirecektir. Fakat meal üzerinden uzmanlığı gerektirecek neticelere varmaya çalışmak da bir o kadar sakıncalıdır. Mealler mini tefsirlerdir öyleyse benzeri uyarı ve tavsiyeleri tefsir okuma konusunda da yapabiliriz.<sup>12</sup>

### Notlar

- 1 İsmail Cerrahoğlu Tefsir Usulü, s: 220-221, Yeni Şafak Gazetesi, Dini Kavramlar Sözlüğü, s: 363.
- 2 Mustafa İslamoğlu, Hayat Kitabı Kur'an Gerekçeli Meal-Tefsiri, s: XVI
- 3 Ahmet Kalkan, Ansiklopedik Kur'an Kavramları ve Güncel Yansımaları, c: 7, s: 431-432, Muhammed Hamidullah, Kur'an'ı Kerim Tarihi, s: III-215.
- 4 Ahmet Kalkan, a. g. y. s: 432.
- 5 Mehmet Yaşar Soyalan, Kuran Meali Okuma Kılavuzu, s: 93-150.
- 6 Ömer Öngüt, Tasavvuf- I, s: 97
- 7 Biz de bu vesile ile tasavvufun ne olduğunu öğrenmiş olduk.
- 8 Şaban Piriş, Kur'an-ı Kerim Türkçe Anlamı, Âl-i İmrân, 31. ayet meali.
- 9 Eflaki, Ariflerin Menkıbeleri, s: 226.
- 10 Eflaki, a. g. e. s: 275.
- 11 Bu noktada Fatih Orum'un "Kur'an'ı Anlama Usulü" ve Mustafa İslamoğlu'nun "Kur'an-ı Anlama Yöntemi Tefsir Usulü" isimli eserlerini tavsiye ediyoruz.
- 12 Tefsir ekollerini ve tefsirlerdeki problemli noktaları tanımak için M. Said Şimşek'in "Günümüz Tefsir Problemleri" ve İsmail Cerrahoğlu'nun Tefsir Usulü isimli kitaplarını öneriyoruz.